

DÁNIEL BOTOND

„EGYETEMISTÁK JÖVŐKÉPKUTATÁSA” – EGY NAGYMINTÁS KÉRDŐÍVES KUTATÁS BEMUTATÁSA

Nagy vállalkozásba kezdett a Magyar Ifjúsági Központ YZ Intézete és az Országos Magyar Diákszövetség 2020 őszén, hiszen elhatározták, hogy több száz egyetemistát megkérdeznek jövőterveikről. Habár a nagymintás ifjúságkutatások nem ritkák a Kárpát-medencében, sőt bátran mondhatjuk, hogy a magyar fiatalok (a 15-29 éves vagy esetenként 15-35 éves korosztály) a legrendszeresebben kutatott társadalmi csoportnak számítanak, mégis nagyon ritka, hogy egy szűkebb korosztályt egész Erdélyre kiterjedően nagymintás kérdőíves kutatással lehessen elérni. A MOZAIK kutatások, a Magyar Ifjúság Kutatások, de említhetjük a GeneZYs kutatást is, időről időre sok hasznos információval segítenek a magyar fiatalok helyzetének megismerésében, megértésében és a trendek folyamatos követésében. Ugyanakkor időről időre felmerül, hogy hasznosak lennének olyan kutatások is, amelyek célzottan vizsgálják a középiskolásokat és az egyetemistákat.

Az *Egyetemisták jövőképkutatása*¹ címet viselő kutatás egyrészt ezt a hiányt pótolja. Másrészt a kutatás szervezői egy aktuális változásra, válsághelyzetre reagáltak – igencsak gyorsan, és megpróbálták feltárni a koronavírus-járvány hatását az egyetemisták életének különböző aspektusaira. A nagymintás online felmérés célcsoportját tehát a romániai felsőoktatásban részt vevő magyar hallgatók alkották, a kutatás témakörei pedig az online oktatás, a járványhelyzet alatti kulturális élet, a megélhetés, pénzgazdálkodás

... kiknek vált előnyére az online oktatás, és kikre volt negatív hatással a digitális oktatás bevezetése.

voltak. Emellett a kutatás célja volt, hogy felmérjük, miben változtatták meg az egyetemisták rövid és hosszú távú terveit a 2020-as év történései a továbbtanulással, pályaválasztással, letelepedéssel és családalapítással kapcsolatban.

Az adatfelvételt 2020. december 10 és 28 között került sor, az online kérdőívet közösségi oldalakon, egyetemista csoportokban, az Országos Magyar Diák-szövetség tagszervezeteinek segítségével népszerűsítettük. Az aktív népszerűsítési kampány eredményeképpen a kérdőívre 1239 személy választát sikerült összegyűjteni, akik 10 egyetemi város mintegy 27 felsőfokú intézményében tanultak alapképzésen, mesterképzésen vagy osztatlan képzésben. Az eredményekből már sikerült egy gyorsjelentést összeállítani (Dániel 2020)², azonban mélyebb elemzések, illetve az egyes témákat alaposabban vizsgáló tanulmányok és szakcikkek eddig még nem születtek. A *Korunk* jelen lapszámában ezt az űrt pótoljuk, és közelebbről is megvizsgálunk néhányat a kutatás során vizsgált témakörök kérdései közül.

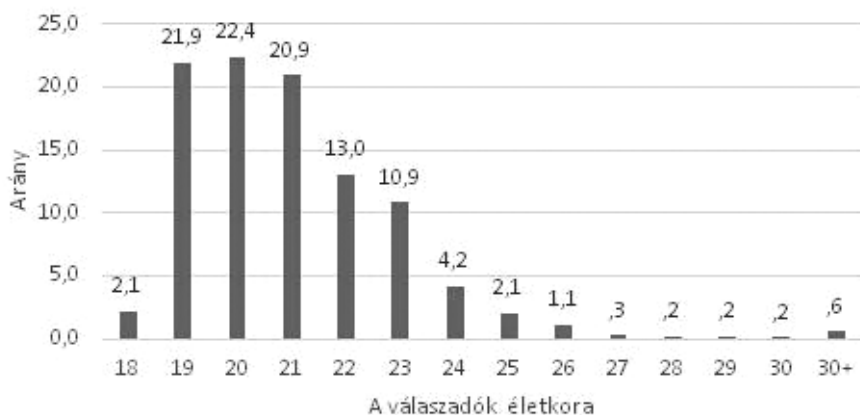
A gyorsjelentés a válaszadók teljes adatbázisát vizsgáló elemzések eredményeit tartalmazza, a szaktanulmányok elkészítésekor azonban törekedtünk arra, hogy eredményeink a lehetőségekhez mérten reprezentatívak legyenek. Ennek érdekében beszereztük a felsőoktatási intézményektől a diáklétszámokra vonatkozó adatokat, hogy ezek segítségével utólag súlyozzuk az adatbázist. Mivel az egyetemek nem rendelkeznek a diákok nemzetiségére vonatkozó adatokkal, ezért a tanulmányokban csupán azokat az egyetemistákat tudtuk vizsgálni, akik magyar nyelven tanulnak. Így a végső adatbázisba 1065 személy került be, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem magyarul tanuló kolozsvári diákjai, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem kolozsvári, marosvásárhelyi és csíkszeredai diákjai, a Partiumi Keresztény Egyetem, valamint a Marosvásárhelyi George Emil Palade Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem magyarul tanuló diákjai. Az adatbázist intézményekre és évfolyamokra tudtuk súlyozni.

A kérdőív öt fő témakörben vizsgálta a hallgatók helyzetét. Kíváncsiak voltunk, hogyan hatott a koronavírus-járvány a fiatalok rendezvénylátogatási szokásaira és rendezvényekkel szembeni attitűdjére, így a szocio-demográfiai kérdések utáni második tömb erre vonatkozott. A harmadik tömbben az oktatás átalakulását, az online oktatás kihívásait vizsgáltuk, majd az egyetemisták jövőképevel, valamint munkaerőpiaci és anyagi helyzetével kapcsolatos kérdéstömbök következtek. A kérdőív összesen 102 kérdést tartalmazott.

A válaszadók szociodemográfiai jellemzői

■ Mielőtt rátérnénk a szaktanulmányok rövid bemutatására, egy általános jellemzést szeretnénk adni a mintába került fiatalokról. A válaszadók közel háromnegyede nő (73,3 százalék), negyede férfi (26,7 százalék), átlagéletkoruk 21,08 év. Túlnyomó többségük 19-23 év közötti, de találunk fiatalabb és idősebb válaszadókat is.

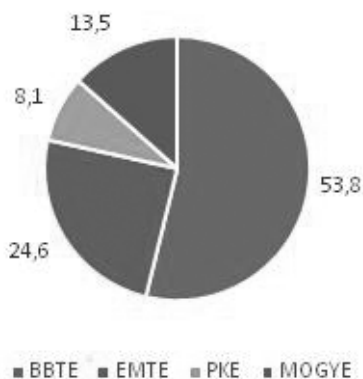
Amint az életkori eloszlás is sugallja, a válaszadók túlnyomó többsége alapképzésben vesz részt, míg 14,6 százalékuk mesteri képzésben. Legkisebb arányban az osztatlan képzésben részt vevők vannak 11,9 százalékkal, ők nagyrészt orvosi szakokon tanulnak. Mivel ezek az arányok már súlyozva vannak az intézményektől kapott adatok segítségével, ezért elmondható, hogy teljes mértékben reprezentálják a magyarul tanuló diákok arányát az egyes képzési szinteken a 2020/2021-es tanévben.

1. ábra. A válaszadók életkori eloszlása

2. ábra. A magyar nyelven tanuló erdélyi magyar egyetemisták eloszlása képzési szintek/típusok szerint (2020/2021-es tanév, százalékban)

3. ábra. A magyar nyelven tanuló erdélyi egyetemisták intézményi eloszlása (2020/2021-es tanév, százalékban)

A válaszadók több mint felét a Babeş–Bolyai Tudományegyetem (a továbbiakban BBTE) hallgatói teszik ki, őket követik a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE) és a Marosvásárhelyi George Emil Palade Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem (MOGYE) hallgatói. Legnagyobb arányban a Partiumi Keresztény Egyetem (PKE) hallgatói vannak. Akárcsak az évfolyamok és képzési szintek esetében, az intézményi hovatartozás esetén is elmondható, hogy az intézményektől kapott beiskolázási adatok alapján készült, tehát teljes mértékben tükrözi a valós helyzetet.

A származási és családi háttér tekintetében azt látjuk, hogy a válaszadók közel kétharmada székelyföldi, Hargita, Kovászna és Maros megyékből származik. Őket a Kolozs, Bihar, Szatmár és Szilágy megyeiek követik. A válaszadók további 6 százaléka származik a többi erdélyi megyéből, illetve Bákó megyéből.

	Megye	Esetszám	Arány		Megye	Esetszám	Arány
1	Hargita	259	25,4	10	Brassó	16	1,5
2	Kovászna	148	14,6	11	Szeben	1	0,1
3	Maros	263	25,9	12	Fehér	11	1,1
4	Kolozs	92	9,0	13	Temes	4	0,4
5	Bihar	77	7,6	14	Arad	7	0,7
6	Szatmár	71	7,0	15	Hunyad	1	0,1
7	Szilágy	47	4,6	16	Bákó	2	0,2
8	Máramaros	5	0,5	17	Külföld	7	0,7
9	Beszterce-Naszód	6	0,6		Összesen	1018	100,0

1. táblázat. A válaszadók származási hely szerinti eloszlása (megyék, n=1018)

A származási település típusa szerint többségük városi környezetben nőtt fel (20,3 százalék városról, 38,1 százalékuk megyeszékhelyről származik), a vidékiek aránya 41,6 százalék (ebből 27,5 százalék a községközpontban, 14,2 százalék pedig a falun élők aránya).

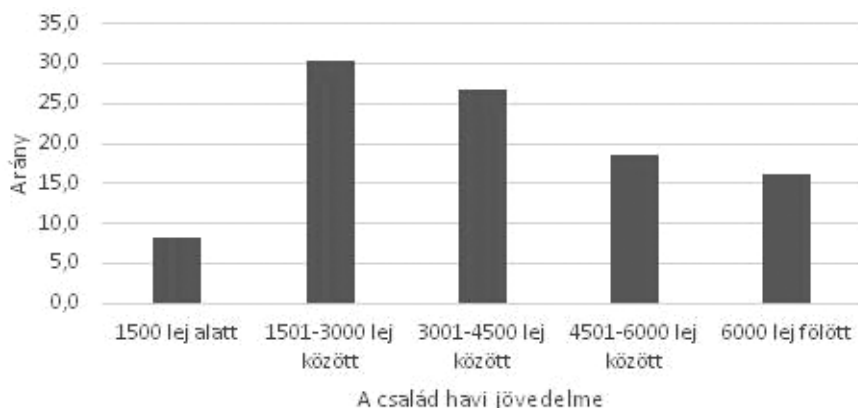
A családi háttér jellemzői közül a szülők iskolai végzettségét és a család havi összjövedelmét érdemes kiemelni. Végzettség tekintetében fontos megjegyeznünk, hogy az anyák iskolai végzettsége magasabb, mint az apáké. Ugyanis míg az anyák közel háromtizede rendelkezik felsőfokú végzettséggel, közel fele pedig középfokú végzettséggel (érettségivel vagy posztliceális képzéssel), addig az apák 22,9 százaléka rendelkezik felsőfokú és 46,9 százaléka középfokú végzettséggel, és háromtizedüknek nincs érettségije.

	édesapák		édesanyák	
	személy	arány	személy	arány
8 osztály vagy kevesebb	35	3,5	43	4,2
szakiskola, középiskola érettségi nélkül	270	26,7	185	18,2
szakiskola, középiskola érettségivel	372	36,9	332	32,7
technikum, posztliceális	101	10,0	153	15,1
főiskola, egyetem	153	15,2	213	21,0
mesteri	56	5,6	76	7,5
doktori	21	2,1	15	1,5
Összesen	1009	100%	1016	100%

2. táblázat. A szülők iskolai végzettség szerinti eloszlása

A családok közel kétharmada 4500 lej alatti havi jövedelemmel rendelkezik, a legtöbben az 1501-3000 lejes jövedelmi kategóriát jelölték be, míg a 3001-4500 lej közötti kategóriában a válaszadók negyede helyezkedik el. Továbbá 4501 és

6000 lej közötti havi jövedelemmel a válaszadók családjainak 18,6 százaléka rendelkezik, 6000 lej fölöttivel pedig 16,1 százaléka.

4. ábra. A válaszadók családjainak havi átlagos jövedelme (kategóriák, arányok)

A szaktanulmányok rövid bemutatása

■ A gyorsjelentést követően a kutatás adataiból hat szaktanulmány készült el, amelyeket a jelen lapszámban olvashatunk.

Dániel Botond és Incze Henrietta tanulmánya az erdélyi magyar egyetemisták karrierrel kapcsolatos jövőterveinek vizsgálatára épül. A tanulmány fő kérdése, hogy a diploma megszerzése után milyen beosztásban és karrierpályán képzelik el magukat a fiatalok. A karrierpályák közül a szerzők elsősorban a rugalmasabb karrierpályákra fókuszálnak, főként arra szeretnének választ kapni, hogy milyen az egyetemisták vállalkozói hajlandósága, milyen jellemzőkkel bírnak azok, akik azt fontolgatják, hogy tanulmányaik befejezése után önfoglalkoztatóként vagy akár más személyeket is alkalmazó vállalkozások vezetőiként helyezkedjenek el a munkaerőpiacon.

Lázár Beáta és Rusu Szidónia tanulmánya az erdélyi magyar felsőoktatásban részt vevő hallgatók online oktatással kapcsolatos attitűdjét vizsgálta. Az elemzés során arra voltak kíváncsiak, milyen összefüggések vannak a tanórai aktivitás, a tanulási környezet, a digitális eszközök használata, az attitűd és a szociodemográfiai háttérváltozók – mint a család összjövedelme, lakóhely típusa, szaktípus, szülők iskolai végzettsége, egyetemi szint és pályaválasztási motiváció – között. Ezek mentén egy online oktatási indexet készítettek, amely kategóriákba osztályozza az erdélyi magyar hallgatókat: kiknek vált előnyére az online oktatás, vagyis kik teljesítettek jól a megváltozott környezetben, és kikre volt negatív hatással a digitális oktatás bevezetése.

Teleki Tibor-Csongor az erdélyi magyar egyetemi hallgatók koronavírus előtti és alatti pénzügyi helyzetét vizsgálta. Fontosnak tartotta megvizsgálni, hogy az egyetemisták bevételei és kiadásai hogyan alakultak át a megváltozott helyzetben, milyen átalakulások történtek a munkaerőpiacon és a fiatalok munkaerőpiaci helyzetében, illetve hogyan alakultak a diákok megtakarításai.

Vita Emese tanulmányában az egyetemista fiatalságot tágabb, generációs szemléletben elemzi, a társadalmi kontextust is erőteljesen figyelembe véve. Ar-

ra törekszik, hogy összehasonlító jelleggel írja le, milyen főbb trendek jellemzik a fiatalság, illetve az egyetemi hallgatók család-demográfiai magatartását, önállósodásukat, tanulmányaikkal és a munkával kapcsolatos rövid távú terveiket. A felnőtté válás, önálló életkezdés kérdéseivel foglalkozik a megtörtént és tervezett életesemények vizsgálatán keresztül. Ezek közül a párválasztás kulturális szempontrendszerének ismertetésére is kitér.

Bocz Henrietta és Lázár Beáta tanulmányának középpontjában a fiatalok pályaválasztási döntései állnak. A szerzők azt vizsgálják, hogy az elsőéves hallgatók milyen motivációk mentén döntöttek a továbbtanulás és a választott egyetem, szak mellett, honnan informálódtak, és mennyire tartják hasznosnak az információforrásaikat. Kitérnek a pályaválasztást meghatározó háttértényezőkre, a szülők iskolai végzettségére és a család anyagi helyzetére, valamint arra is, hogy a döntés meghozatalakor mennyire érezték magukat felkészültnek a fiatalok.

Brînzan-Antal Cristina tanulmányában az erdélyi magyar kulturális és ifjúsági szervezetek rendezvénykínálatát és az egyetemi hallgatók rendezvényeken történő részvételi hajlandóságát vizsgálta. A tanulmány fő kérdése, hogy a koronavírus-járvány milyen változásokat hozott, milyen események hiányoznak a leginkább a fiataloknak, hogyan kapcsolódtak be az online eseményekbe, hogyan alakult át az élő eseményeken való részvételük és a nagyrendezvényekkel szembeni attitűdjük.

■ JEGYZETEK

1. A kutatás szervezői a Magyar Ifjúsági Központ Egyesület YZ Intézete és az Országos Magyar Diákszövetség, kutatásvezető dr. Dániel Botond szociológus. A kutatás az erdélyi magyar ifjúsági intézet létrehozása és működtetése projekt részeként valósult meg, támogatói a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkársága és a Bethlen Gábor Alap.
2. Dániel B.: *Kutatásjelentés. Egyetemisták jövőkép kutatása*. MIK Egyesület – YZ Intézet, Kvár, 2020.

